

چه کسانی را دوست نداریم؟

■ دکتر غلامحسن خدایی

■ مدیر مسؤول

دوم؛ آنان که به ظاهر وجودشان در حیات و خوشی و ناخوشی ما، تاثیری ندارد.

سوم؛ آنان که به ظاهر وجودشان مانع موفقیت، آسایش، رفاه و پیشرفت ماست.

آیا به راستی باید فقط گروه اول را دوست داشت و با گروه دوم دشمنی نکرد؟ یا این که می‌توان با گروه دوم هم دوستی و خیرخواهی داشت؟ در مورد گروه سوم چطور؟

اگر بتوانیم به خود بقبولانیم که گروه سوم را هم باید دوست بداریم و بپذیریم که جوهر انسانیت در این مرحله شکوفا می‌شود، دیگر بر دوست داشتن گروه دوم و اول دلیلی لازم نیست؛ چون که صد آید، نود هم پیش ماست.

به راستی اگر بخواهیم دایره را محدود کنیم و فقط کسانی را دوست بداریم که چون ما می‌اندیشند و منافعشان در هیچ مرحله، تضادی با منافع ما ندارد، به یقین تنهای تنها خواهیم شد؛ چرا که حتی همسر، فرزند، پدر، مادر و دوستان صمیمی هم در برخی از اجزای عقیده و سلیقه، با ما هم سو نیستند! ما بر این عقیده ایم که منشأ خلقت بر دوستی است و خداوند بر مبنای دوستی و لطف و خیرخواهی بشر را آفرید و این موجود که خلیفه و جانشین خداوند در زمین است باید خدا را و باید همه چیز را از آن جهت که مخلوق و منتسب به خداست دوست بدارد، نه ظاهری و بالاجبار بلکه عمیق و بی‌ریا و از دل و جان.

نه فقط بستگان و هم‌سلیقگان، حتی آنان را که در زندگی ما به ظاهر نقشی ندارند نیز باید دوست داشت و حتی قدمی به پیش، دشمنان، مخالفان، آنان که به ظاهر بدند و خیرشان به ما و جامعه نمی‌رسد، آنان را نیز باید دوست داشت. اصلاً در یک کلام، همه را باید دوست داشت. شاید به زبان، آسان و در عمل مشکل باشد، همه را دوست داشتن! ما عادت کرده ایم فقط کسانی را دوست بداریم که ما را دوست دارند یا فقط آنان را که مطابق میل ما رفتار می‌کنند. هر چند غالباً در همین قسمت هم کوتاهی می‌کنیم.

ما در این مختصر در پی آنیم تا ثابت کنیم که باید همه را دوست داشت و دوست داشتن، فقط دشمن نداشتن نیست و خیرخواهی، همان بدخواهی نکردن نیست بلکه گامی فراتر است.

به اطرافیان نگاه کنید، نگاه‌های مردم تا چه حد مهرآمیز و دوستانه است؟ کارمند تا چه حد ارباب رجوع را دوست دارد و در تلاش برای راه انداختن کار اوست؟ ارباب رجوع به کارمند چگونه می‌نگرد؟

به افرادی که با حضورشان در صف بانک، خرید کالا، تهیه بلیت، ثبت نام و ...، به ظاهر کار شما را به تأخیر انداخته‌اند، چگونه می‌نگرید؟ در مسابقات ورزشی و علمی، در کنکور، سایر شرکت‌کنندگان را چگونه می‌بینید؟ به چشم رقیبی که موفقیتش مانع موفقیت ماست یا به چشم یک دوست؟

متأسفانه نگاه‌ها و در پشت نگاه‌ها، باورها، دوستانه و محبت‌آمیز نیست. باور نداشتن این که این تزامم‌ها، همه لازمه زندگی اجتماعی است، باعث شده که خیلی‌ها را دوست نداشته باشیم. هر که را مثل ما و حرکات و سکناتش به نحو ملموس در جهت منافع ما بود، دوستش می‌داریم و دیگران را نه و صد البته با این روش جز گروهی اندک برای دوست داشتن باقی نمی‌مانند. نگاه ما به عنوان رقبایی است که وجودشان مانع بهره‌گیری بایسته ما است و با این انگاره، طبیعی است که خیلی‌ها را دوست نداشته باشیم. دوست داشتن (به معنای خیرخواهی بی‌منت و بی‌ریا) را نسبت به چه کسانی می‌توان ارزانی داشت؟ فقط نسبت به آنان که ما را بی‌ریا دوست دارند؟ فقط آنان که مثل ما می‌اندیشند و سلیقه و نظرشان همانند ماست؟ و یا فقط آنان که حقی بر گردن ما دارند؟ راستی غیر از گروه‌های فوق، بقیه را نباید دوست داشت؟ شاید با یک حساب منطقی، بتوان مردم دنیا را به سه گروه تقسیم کرد:

اول؛ آنان که وجودشان مایه حیات، بقا و خوشی ماست.

و اولین علامت ایمان نیز، خیرخواهی برای تمام مردم است.

اگر نمی توانیم محبت تمام مردم و خیرخواهی نسبت به ایشان را در خود باور کنیم باید به ایمان خود و نیز به عقل خود شک کنیم.

جبرئیل امین فرمان می آورد که ای محمد، خدا به تو سلام رساند و فرمود: با مخلوقات من مدارا کن، بی انتخاب، قلبت را از لطف و رحمت و خیرخواهی برای همه مردم پر کن، آری تاکید شده است «همه مردم». اصلاً مگر پیامبر جز پیام آور رحمت بوده اند. مگر پیامبر خاتم (ص)، رحمتی برای همه عالمیان نیست. اگر پیامبر (ص) موظف است رحمتش همه عالمیان را فرا گیرد من و تو چرا بخل بورزیم و بخواهیم به نام خداوند و به نام پیامبر، بعضی ها را از دایره محبت عام خارج کنیم.

در رساله حقوق امام سجاد (ع) آمده است که: «همه بر یکدیگر حقی دارند پدر بر فرزند و فرزند بر پدر و نیز بدکار بر نیکوکار حقی دارد و آن حق آن است که او را ببخشد.» نفرموده اند خوبست بدکار را ببخشی و نه این که امر می کنیم بدکار را عفو کنید، بالاتر و شدیدتر، حقی برگردن توست که بدکار را ببخشی. اگر بدکار بر گردن ما حق دارد که او را دوست بداریم و ببخشیم آیا در جهان کسی باقی می ماند که لایق دریافت محبت و رحمت ما نباشد؟ آری، پیام رحمت و محبت، عام است، به همه مردم، بدون استثناء.

برای آنان که همه را دوست دارند و نیز آنان که با شنیدن یا خواندن جمله «همه را دوست بداریم» احساس کرده اند گمشده خود را یافته اند اقامه دلایلی لازم نیست. زیبایی و جذابیت این نغمه آن قدر پرکشش و همنا با فطرت است که بی هیچ دلیل دیگری هم بر دل می نشیند. احساس می کنیم اگر بتوانیم همه را دوست بداریم و اگر همه، ما را دوست بدارند چه دنیای شیرین و ایده آلی خواهد شد.

در پی آنیم این فکر را توسط تو خواننده عزیز در جامعه رواج دهیم و از تو یاری بخواهیم تا با عمل و تبلیغ این نگرش، جامعه را به سوی پذیرش این نوع رفتار انسانی سوق دهی. بیاییم همه حتی بدها، اشرار، دشمنان، مخالفان، معارضان، معاندان و حتی آنان که وجودشان به ظاهر در تضاد با منافع ماست، همه را دوست بداریم.

بحث را بیشتر روی مخالفان عقیدتی و معارضان منافع خواهیم برد تا در صورت اثبات لزوم دوست داشتن ایشان، دیگر دوست داشتن گروه دوم، یعنی آنان که نه موافقند و نه مخالف، نه وجودشان بر ما فایده ای دارد و نه ضرری و دوست داشتن گروه اول یعنی خیر خواهان و دوستان ما احتیاج به بحث نداشته باشد.

دوست داشتن گناهکاران، بدکاران و خطاکاران!

گذشته از این که دوست داشتن و نیکی کردن و خیرخواهی برای بدکاران دستور و سفارش است، بسیاری از صفات دایره رفتار محبت آمیز، فقط در مورد بدکاران، گناهکاران و خطاکاران قابل اجراء است، از جمله عفو، گذشت، چشم پوشی، تغافل، هدایت. اصلاً احتیاج به بحث ندارد که باید گناهکار را دوست داشت و او را عفو کرد چرا که بی گناه که احتیاج به عفو ندارد.

اگر پیامبر که اشرف مخلوقات است، عزیزترین سرمایه، یعنی عمر خویش را صرف می کند که چند کافر به خیر برسند، مومن شوند و از عذاب برهند. به جز این است که باید کافر را دوست داشت و در راه خیر رساندن به او هیچ چیز دریغ نکرد؟

اگر عفو و گذشت را در مورد بدکار پیاده نکنیم اصلاً عفو و گذشت به چه کار دیگری می آید؟

کلام پیامبر گرامی (ص) است، که: دوستی تمام مردم، بی قید و شرط و بدون محدودیت علامت عقل است.

رسول الله (ص): **راس العقل بعدالدین اتودد الی الناس و اصطناع الخیر الی کل بر و فاجر.** بحار الانوار ج ۷۴/ص ۴۰۱
اولین علامت عقل بعد از دین، دوستی و خیرخواهی برای همه، چه نیکوکار و چه بدکار است.

علی (ع) راس الایمان، الاحسان الی الناس. غرورالحکم و درر الکلم

